

”בראי המחקר”, גיליון מספר 12 (III - 2018)

המחלקה להתחנכות ולמידה

מערכת כתב העת ”בראי המחקר”

מנהל המערכת: סעיד ענבوسی

עורכת ראשית: שלומית סדרס-ליבוביץ

עורך משנה: בנימין ווינקוב

עורכת לשונית: אלישבע מאי

מידען: בנימין ווינקוב

חברי המערכת: סעיד ענבوسی, שלומית סדרס-ליבוביץ, בנימין ווינקוב

הפקה: החברה למתנ”סים, מרכזים קהילתיים בישראל בע”מ (חל”צ)

דבר המערכת

גיליון זה עוסק באופן ההתמודדות של מערכות החינוך בעולם עם הצורך בדרכי הוראה ולמידה משמעותיות, הרלוונטיות ללומדים במאה ה-21. המושג ”**פדגוגיה חדשנית**” מתאר מבנה לימודים גמיש, מותאם לתהליכי שינוי חברתיים-תרבותיים, כלכליים וטכנולוגיים, ולשינויים בתפיסה לגבי מהות הדעת, כשהתכנים והידע הנלמדים רלוונטיים למציאות המשתנה, מזמנים עיסוק בסוגיות אקטואליות ובדילמות המפתחות מודעות חברתית-סביבתית, והעיסוק בהם נעשה בסביבה לימודית שבה יש שילוב של טכנולוגיה בתהליכי הוראה-למידה-הערכה.

בהקשר זה, בשנים האחרונות פותחה המערכת של ה-”C5”, ככלי שבאמצעותו מחנכים, מנהלים ומעצבי מדיניות החינוכית יוכלו להתייחס למגוון רחב של נושאים, הקשורים לפיתוח פדגוגי ולביצוע של בחירות נכונות בכל הקשור ליישום של מתודות פדגוגיות חדשניות. מערכת זו מדגישה עקרונות מנחים, שמטרתם היא: לשלב בין מתודות פדגוגיות שונות; לפתח מומחיות ביישום פרקטי של המתודות; להתאים את הגישה הפדגוגית לתוכן הייחודי של הידע הנלמד; ולבסס תהליכי הוראה תוך התייחסות לקשר חברתי-תרבותי ולהקשרים דיגיטליים; לפתח מסוגלות אישית בקרב הלומדים לגבי למידה והבנה עמוקה של תחומים נלמדים ולגבי סביבות הוראה תומכות למידה. הוראה רלוונטית ואותנטית לחיי הלומדים והיא משתנה תדיר ומכירה בצורך ובמחויבות של למידה משותפת של מורים ולומדים כאחד.

גישות הלמידה של הפדגוגיות החדשות ההשונות מהוות מניפה רבגונית, שמאפשרות להתמודד בהצלחה עם אתגרי ההוראה של המורים והלמידה של התלמידים. **הלמידה המעורבת** ממקסמת את הפוטנציאל של טכנולוגיה ומשאבים מקוונים לשיפור ההוראה הדיפרנציאלית, בהתאם לצרכי התלמידים ולקידום האינטראקציה בכיתה; **המשחוק** תומך בהתפתחותם האינטלקטואלית, הרגשית והחברתית של הלומדים ולחוויות הלמידה, המתאפיינת במוטיבציה פנימית ובהתעניינות ממשית; **החשיבה החישובית** תורמת לרכישת מיומנויות וטכניקות של חשיבה ופתרון בעיות, כשהמיקוד הוא בלומד כפותר בעיות קוגניטיביות; **הלמידה ההתנסותית** היא גישה שמקדמת קשר ישיר של התלמידים עם המציאות אותה הם לומדים; **למידה מעוגנת גוף** דוגלת בהנחה, כי חשוב לכלול היבטים פיזיים, רגשיים וחברתיים בסביבת הלמידה, ולכן תלמידים שמשתמשים באופן מודע בגוף לצורכי למידה מעורבים יותר בתכנים הנלמדים; **הוראה מבוססת**

אורייניות מרובות והוראה מבוססת דיון מרחיבות את משמעות האוריינות מעבר לפענוח הטקסט הכתוב, וכוללות צורות מרובות של אוריינות בסביבה עתירת טכנולוגיה, המתאפיינת במגוון תרבותי רחב.

גם **להערכה לשם למידה** (הלי"ל) יש חלק אינטגרלי בקידום ההוראה והלמידה. ההערכה בוחנת את האפקטיביות של הגישות הפדגוגיות החדשניות השונות ואת תרומתן ללמידה של הלומדים. לדוגמה, משימות הלמידה מפרטות מדדים מדויקים להצלחה ובכך מסייעים לתלמידים ולמורים לדעת האם השיגו את המטרות. גם המשוב מהווה כלי מרכזי בתהליך עיצוב הלמידה של הלומדים מפני שהוא ניתן בזמן אמת ומאפשר למורים ולתלמידים לבחון את ביצועיהם ולשפר את הפער בין הרצוי למצוי. ולכן, למידה שמשלבת משוב והערכה מעצבת תורמת לביטחון העצמי של הלומדים ולגישתם החיובית ללמידה.

לסיכום, ניתן לומר שפדגוגיה חדשנית מחייבת הוראה שמבוססת על מגוון שיטות ומשימות למידה מעמיקות (deep) tasks learning. משימות אלה רותמות את התלמידים להתנסות בתהליך למידה מעמיק דרך גילוי, שיפור הידע הקיים, הבנייה של ידע חדש ויישומו בעולם. במשימות אלה מצופה מהתלמידים להוביל את למידתם, להגדיר את מטרות הלמידה שלהם ולהשיגן תוך שימוש במשאבים, כלים ואמצעים דיגיטליים. חשוב לציין, שהטכנולוגיה מהווה גורם מאיץ של הפדגוגיה החדשנית, מפני שהיא תומכת באופן ישיר בשותפויות בלמידה והיא מהווה בסיס למשימות למידה מעמיקות. למעשה, הטכנולוגיה מאפשרת ליצור מודלים חדשים של הוראה ולמידה המפתחים את תפקודי הלומדים. לאור האמור, יישומן של שיטות חדשניות ללמידה מדגיש את הצורך ביחסי שותפות בין מורים לתלמידים, המושתתים על עקרונות של שוויון, שקיפות, מתן דין וחשבון הדדי ותועלת הדדית.

קריאה מהנה
שלומית סדרס-ליבוביץ
מנהלת פדגוגית
המחלקה להתחנכות ולמידה